

PROLETAREC

ŠTEV.—NO. 1038.

CHICAGO, ILL., 4. AVGUSTA, (AUGUST 4,) 1927.

LETO—VOL. XXII.

VSEBINA.

ČLANKI.

Moč dolarskega patriotizma.
Proglasi kominterne in njihovi učinki.
Nov slovenski list.
"Minnesotski železni rudniki so udobni".—A.
Grdina.
Bankrotiranja bank v Nebraski in varnost
vlagateljev.
"Radnik" v historiji pred soc. "zmajem".
Kitajska — pomen njene revolucije.
Iz Chicaga do Radovljice.
Moč socialističnih strank narašča.
Francoska socialistična stranka.
Norčevanje iz organizacije.
Razporoke naglo naraščajo.
Če bi imeli manj kritikov in več delavcev.
Radio postaja čikaške delavske federacije.
Socialistično časopisje v Nemčiji.
Naročite Proletarca svojcem v domovini.
Fordovi dobički.
Kapitalizem ima korenine v naturi ljudi.
Prečitajte!

IZ NAŠEGA GIBANJA.

Jugoslovanska napredna zveza zavrgla na-
predek.
Piknik "Save" in soc. kluba št. 1. JSZ.
John Push prevzel zastopništvo Proletarca.
Urednik Proletarca v Minnesoti.
Naznanilo sodrugom v Girardu.
Sacco-Vanzettijev protestni shod.
Agitatorji na delu.
Kampanja za razširjenje Proletarca.
Izobraževalna akcija.
Seznam razpečanih znamk.
Skupen izlet čikaških društev S. N. P. J. ve-
lik vspeh.

RAZNO.

Divji plameni (Tone Seliškar).
Razglas župana občine Trioglove (I. Vuk).
Pozdravljen, "Gladiator"!

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Published by Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba (Jugoslav Workmen's Publishing Co.) Izhaja vsak četrtrek. Published Every Thursday. Naročnina (Subscription Rates: United States and Canada za vse leto (per year) \$3.00, pol leta (half year) \$1.75; Foreign Countries, za leto (per year) \$3.50; pol leta (half year) \$2.00.
Address: PROLETAREC, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill. — Telephone: ROCKWELL 2864.

TRUDNOST IN ČITANJE.

SEM pretruden," pravi delavec, "da bi čital. Tudi časa nimam." Drugi pogleda le novice, tretji čita s slastjo edino sportne vesti. Ni dobro za delavsko ljudstvo, ker čita tako malo DOBREGA. Literaren okus povprečnega čitatelja je zelo nizek, kakor je njegovo obzorje majhno. Hoče le "lepe" romane in "novice" ter sportne vesti. Profitarsko časopisje mu daje vsega tega v izobilju.

La malo je listov, ki bi dajali čitateljem gradivo kakršno je zanje dobro, namesto onega, "kakršnega hočejo". Vsi taki imajo primeroma majhno cirkulacijo, medtem ko imajo "popularni" listi veliko cirkulacijo in pa vso mogočo podporo oglaševalcev.

Resničen užitek v čitanju imaš samo tedaj, ako veš kaj čitaš, ako znaš to kar čitaš tudi prebaviti. Kakor v vsaki stvari, se je treba vsposobiti tudi v čitanju. Do take vsposobitve dovaja čitatelje Proletarec.

Ali v vaši naselbini kaj storite, da se ga razširi? Ali je vaša morda ena tistih naselbin, v katerih je prestalo vse delo na polju napredka in so se povrnilo v reakcijo? Ali je ena tistih, v katerih imajo glavno in edino besedo zavajalni tipi, razni visokoteleči sebičneži in cerkvenjaki, ki se upirajo vsakemu prosvetnemu delu?

Širite list, ki je list prosvete in borbe za delavska prava! Poročajte vanj o vsem, kar se dogaja v naselbini vašnega. Organizirajte se v JSZ., tam pa, kjer so klubi J. S. Z. radi trustjanskega šikaniranja nemogoči, se organizirajte v izobraževalna društva. Slednje pridružite Izobraževalni akciji JSZ. Delujte za etično povzdigo našega naroda na načelih mednarodnega socializma.

Vse kar je svet dosegel je zasluga umskega in fizičnega dela. Napredek človeka je delo borbe. Ko vse to premislite, se vprašajte, kje ste vi, in s kom? Kaj čitate in kako? S kom delujete, če ste sploh kje aktivni? Odgovorite si na ta vprašanja po svoji pošteni vesti, in ako še niste, pridružite se delu, ki ga vršita J.S.Z. in njeno glasilo "Proletarec".

PROLETAREC

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 1038.

CHICAGO, ILL., 4. AVGUSTA, (AUGUST 4,) 1927.

LETO—VOL. XXII.

Upravištvu (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

MOČ DELARSKEGA PATRIOTIZMA.

Vsak list ki ga kupite, razun strogo delavskih, vsebuje veliko gradiva dolarske propagande. Velike ameriške korporacije imajo posebne oddelke za propagando, "preiskovalne biroje" in svojo "tajno službo". Jeklarski trust ima v takih svojih uradih ljudi, ki razumejo veliko bolje psihologijo ljudi, "radikalne" nauke, socialistično literaturo in pa "komunistični" pokret v tej deželi in po svetu, kot pa npr. uredniki kakršne ima hrvaški komunistični dnevnik.

Kadar ameriško časopisje zavpije o "komunistični nevarnosti", kadar piše na način kakor da je komunistov skoro ravno toliko kot demokratov in republikancev skupaj, je to vselej preračunana propaganda — ne proti komunizmu, ker v tej deželi ne pridejo v poštev — ampak je propaganda za kapitalizem in za "ameriške institucije". Namen take propagande je diskreditirati vsako delavsko gibanje v tej deželi. Ko hitro prične ta ali ona delavska organizacija, recimo unija, agitirati za zakon, ki bi prepovedal izkoriščanje otrok v industriji, ali za javne naprave v velikem obsegu, takoj zakriči dolarska propaganda, da je pod vplivom moskovskih agentov. Tej propagandi dajajo navidezno realistično ozadje "komunisti" s svojimi manifesti, roselucijami, apeli itd., ki jih pošiljajo na ducate iz svojega glavnega urada ter se s tem delajo važne. Oni nimajo koristi, kapitalistična propaganda pa je vesela takega sodelovanja.

Organizacije, ki služijo propagandi dolarskega patriotizma, so številne. Med ljudstvom sta najbolj znani Ku Klux Klan in Ameriška legija. V obeh je mnogo pošteno mislečih ljudi, vodstvo ene kot druge pa je v rokah mentalno in tudi drugače korumpiranih politikov (npr. škandal, v katerega so zapleteni vodilni kluksovi v Indiani). Obe dobivati podporo od mogočnih denarnih interesov. Druge "patriotične" organizacije so veliko manj znane, ker ne iščejo članstva med maso, ampak le med "vodilnimi" sloji. Ene teh so, American Defense Society, National Civic Federation, National Secu-

rity League, American Constitutional Association, Industrial Defense Association, Allied Patriotic Societies, American Flag Association, Sentinels of the Republic itd. Moč dolarskega patriotizma je ogromna. Vzlic temu, da je med protestantovskimi duhovniki mnogo dobro mislečih, so njihove cerkve vendarle v službi dolarskega patriotizma. Vsa filmska industrija mu služi, in sedaj tudi radio.

Razun prvih dveh imajo vse druge prej omenjene "patriotične" organizacije komaj 20.000 članov, in skupno z navedenimi okrog petindvajset tisoč. Petindvajset tisoč ljudi je v deželi, ki ima sto deset milijonov prebivalcev, zelo malo. Ni pa malo, ako so ti ljudje "prominentni", če so vodilni v javnem življenju.

Tudi vse ameriške bratske organizacije, razun par častnih izjem (organizacije tujerodcev vštete) apelirajo na šovinistični patriotizem. Kolumbovi vitezi, ki so največja katoliška organizacija v Ameriki, so udinjani trustjanskemu patriotizmu in reakcionarnemu papizmu do dna.

Ne bilo bi pravično, ako bi rekli, da so vse patriotične organizacije zavedno v službi dolarskega patriotizma. Mnoge so bile ustanovljene s poštenim namenom, toda v svoji naivnosti so avtomatično postale orodje v rokah trustjanske propagande.

Podporniki, ki prispevajo v blagajne patriotičnih organizacij največje vsote letno, so, mednarodni velebnik, načelnik nevidne ameriške vlade, J. Pierpont Morgan; John D. Rockefeller; Simon in Daniel Guggenheim in njuna American Smelting and Refining kompanija, ki ima velike "ameriške" interese v Mehiki; Judge Gary in George W. Perkins od United States Steel korporacije (jeklarskega trusta); Henry C. Frick od Carnegie Steel korporacije; H. H. Rogers od Standard Oil družbe (Rockefellerjevega trusta); William K. Vanderbilt; T. Coleman DuPont od DuPont Powder kompanije (trust, ki izdeluje streliva). To so le nekatera imena dolarskih patriotov, ki financirajo navidezno nedolžne organizacije, ki pravijo, da je njihov namen delati nesebično za "veličino

domovine" in za čisti patriotizem. V resnici delajo za dolarski patriotizem.

Kakšne so njihove metode, kdo jih financira, kako so se ustanovile in drugo je opisano v knjigi "Professional Patriots", katero je uredil Norman Hapgood, s podatki zanjo pa sta mu pomagala Sidney Howard in John Hearly.

Tisoče ameriških odbornikov je pod popolnim vplivom propagande dolarskega patriotizma; ameriško šolstvo, od najnižjega do najvišjega zavoda, je pod njegovim vodstvom in vplivom.

Delavcem in njihovim odraščanim otrokom, posebno onim ki so v šolah, bi zelo koristilo, če bi čitali poleg vsakdanjega šunda tudi knjige, kot je Upton Sinclairjev "Oil" (povest), Hapgoodove "Professional Patriots" (študija) in Onealov zgodovinski pregled ameriškega komunizma.

***

Nov slovenski list.

V tem letu je prenehal "Glas Svobode", julija pa je izšla v Milwaukeeju prva številka lista "Slovenski Gladiator". Izhajal ne bo dolgo. Urednik je Rev. James Černe, upravnik pa F. X. Veranič, ki sta lastnika lista. Pravita, da ga bosta, da ga bosta s časoma spremenila v delniško podjetje, naloga rojakov pa bo, da delnice pokupijo. Za sedaj naj se na list naroče, razun tega pa mu naj pomagajo s prispevki od pet do deset dolarjev. Vzameta tudi manj.

Milwaška naselbina ne potrebuje novega lista, ker ima tednik "Vestnik". Ta ji povsem odgovarja; v danih okolščinah je dobro urejen. Ker zastopa napredna načela in socialistične smernice, so nekateri rojaki želeli nov list, ki bo v "duhu" katoliški. Rodil se je "Gladiator".

Tudi v Jolietski naselbini je baje že v zaročku nov list, ki bo zastopal Zalarjevo stranko v Kranjsko slovenski katoliški jednoti.

"Slovenski Gladiator" pravi, da se bo boril za pravice članstva vseh slovenskih podpornih organizacij. Napoveduje boj samopašnim glavnim odbornikom, "ki izkoriščajo članstvo v svoje osebne namene".

To se vse lepo glasi, a stvar je v jedru taka, da se izdajatelja togotita zato, ker njima ni dana taka prilika. Medtem ko sta onadva "zunaj", so drugi "notri".

Naloga, ki si jo daje "Slovenski Gladiator", vrši Proletarec od januarja 1906. Proletarec pozdravlja vsak list, ki izhaja z namenom pomagati in braniti interese članstva delavskih organizacij in delavstva vobče, toda "Slovenski Gladiator" ni tak list.

Prva številka je posvečena sporom radi komišna in drugih zadev v Kranjsko slovenski

katoliški jednoti. SNPJ. pride po zatrdilu Rev. Černeta prihodnjič na vrsto.

Četudi bodo božji blagoslovi in "avtoritete" kmalu zbile na tla Gladiatorjevega urednika, je vendarle po svoje pripomogel, da so se sebičneži nevarno skregali in razlili svoj čudni "sloves" kakor se razlije reka ob povodnji.

V ostalem je prva številka tega čudnega Gladiatorja slabo urejena; je brez literarne vrednosti, etično pa je na stopnji na kakršni stoji s svojimi pokojnimi žurnali Zvonko Novak.

***

Proglasi kominterne in njihovi učinki.

Eksekutiva kominterne, kar znači propagandistični urad tretje internacionale v Moskvi, je izdala par dni po dunajskih izgredih dolg proglas na dunajske delavce, v katerem je poveljevala njihovo "revolucijo" in jih pozivala, naj ustanove sovjetski režim. Apelirala je na delavstvo drugih dežel, naj podpro svoje avstrijske tovariše v njihovi revoluciji. Apel vključuje tudi običajno jeremijado in zgražanje nad izdajstvom socialističnih voditeljev, katerim naj "proletariat obrne hrbet".

Besedilo apela je podobno vsem drugim, ki prihajajo iz omenjenega urada. Tudi tisti proglasi, za katere kominterni ni hotela prevzeti odgovornosti in je trdila, da so ponarejeni, se v besedilu ne razlikujejo od javnih.

Ko so odslovili Zinovjeva in mu sneli tiaro, so rekli, da je odstavljen največ vsled svojih grmečih proglosov, ki niso nikoli dali kaplje dežja. Zinovjeva tiara nezmotljivosti je zaprašena na polici, a veliko njegove taktike je ostalo, kar dokazuje proglas, o "dunajski revoluciji".

***

Moč socialističnih strank narašča.

Nemška socialno demokratična stranka ima nad milijon članov, ki ji direktno pripadajo. Pri zadnjih volitvah je glasovalo za njene kandidate osem milijonov volilcev.

V Avstriji je pri zadnjih volitvah oddalo 43% volilcev svoje glasove socialistični stranki in za socializem.

Francoška socialistična stranka, ki je po komunističnem razkolu padla na 30,000 članov, ima danes 110,000 članov, 97 poslancev v parlamentu, 832 županov in 10,167 občinskih svetovalcev.

Socialistične stranke na Švedskem, v Belgiji, na Danskem in delavska stranka v Angliji so stranke, ki so močne in na poti k zmagi. Socialistično gibanje živi in se jača, ker ni gibanje prošlosti, ampak je zidano na sedanjosti ter se dviga v bodočnost.

TONE SELIŠKAR:

DIVJI PLAMENI.

Socialni roman.

(Nadaljevanje.)

Oba sta se postavila predenj in sta ga gledala. Vino je bilo vroče in Klemenu se je zalelo. Zarigala sta onadva od radosti.

— Le pij, le!

Klemen je pil in pil. In ko je izpraznil, sta mu še natočila.

— Da boš lažje spal!

In je zopet pil in pil. Vino mu je zastrupljevalo še tisti ostanek duše, ki mu je ostal. Smeh mu je postajal glasnejši. Cila pa mu je venomer podajala vročega vina. Piškur je gledal in se tresel od smeha.

— Na, lep cirkus to, je jecljal.

Klemena je žgalo vino zmerom bolj. Začutil je Cilino bližino. S koščeni prsti je grabil po nji.

— Cilka, Cilka, je hropel. Pijano se je zagnal s stola, a takoj je omahnil in se zopet vsedel. Cila pa se mu je iznova nastavila. Zopet je planil po konci, pograbil jo je za roko in jo vlekel k sebi. Cila se je zarežala in ga potegnila čez prag v sobo. Opotekel se je k mizi se spodtaknil in padel na posteljo počez, čez Maričko. Ko je začutil žensko telo poleg sebe, je legla na njegov obraz zadovoljna senca. Roko ji je položil okoli vratu in se stisnil k njej kakor dete k materi. In zaspal je takoj v vinski omotici.

Cila se je vrnila v kuhinjo in utrujena od tega dne se je naslonila čez mizo. Piškur bolj pijan, kakor utrujen, jo je pahnil na posteljo in ugasnil luč.

Proti jutru se je Klemen prebudil in je bil bolan še bolj kakor druge dneve. Začutil je žensko poleg sebe. Nasmehnil se je in šepnil:

— Cilka!

Vsedel se je na rob postelje. Tedaj se je pri tepel od nekod njegov dvojnik ali kdor-koli in mu je zagnal vodene oči v bolne možgane.

Zresnile so se mu poteze. Kakor da bi se bal, kakor da čuti grozo blizu sebe, je stegnil roke v bran in je smrtno preplašen zastokal.

— Vodene oči...

Telo, ki je ležalo poleg njega, se je zganilo. Topla roka se ga je dotaknila. Glas se mu je tedaj izpremenil v divji krik, s katerim se je zagnal na telo. Prste je razprl in jih nato zapičil v njen goli vrat. Zaškrknil je goltanec, zagrgal je strahotni glas in utihnil.

Tiščal je vrat in tulil:

— Vodene oči, vodene oči...

Potem se je skrivil v klopčič in je padel na tla.

XXI.

Rezika je ležala v bolnici z zmečkano nogo. Strahovito je bilo njeno trpljenje in iz nezavesti v nezavest je klecal njen duh. Usmiljenka, ki je stala pri nji, jo je rahlo božala po lasih, po rokah, toda ona je čutila samo velikansko pijavko pod kolenom, ki se ji je vsesala v žile. Mnogokrat, kadar so se vrata odprla, je zakričala in si zatisnila ušesa.

— Sestra, kaj se je zgodilo, je vpila, ali so že, ali so ga ubili?

Sestra jo je mirila in jo tolažila. Pripravljala jo je na večer, ko ji bodo odžagali nogo. In je poslušala in jokala. Toda vest je bila silna. Sredi govora je naenkrat pozabila na vse in samo smrtna obsodba jo je davila. Držala jo je za vrat, tiščala jo na prsni in ji razklesala ustni.

— Sestra, je naenkrat zavpila, bežite, jaz bom izdala! To je zločin!

— Umiri se, Rezika, saj ni nič. Saj bo dobro, ji je govorila usmiljenka.

— Sestra, Milana... Sunkoma je oklenila glavo od vrat in v silnih bolečinah je zagledala v sanjah Zgonca, ki je vihtel bič nad njo — v nezavednih stavkih je jecala, padajoč v nezavednost:

— Saj ne bom, ne bom — saj — — —

Na večer pa se zopet natančno zavedla vsega kar mora priti. Gledala je v nasprotno steno in pričakovala odrešenja.

— Kdaj me odneso?

— Takoj, Rezika, nič se ne boj. Zaspala boš in vse bolečine bodo minule.

— Tudi takrat ne bom čutila, ko bodo žagali kost?

— Prav nič, sanjala boš o lepih stvareh.

— Kakšna pa je tista žaga, sestra? Kako bo rekla žaga?

— Nič se ne bo slišalo, in hitro bo minulo vse.

Rezika je zamižala, obrnila misli samo na žago in nikakor ni mogla doumeti, kako bo zvenela takrat, ko bo glodala kost.

Tedaj so porinile ob postelj voziček, ki so ga od nekod pripeljali in kirurg je stopil k nji. Niti stresla se ni, ko je videla moža v beli halji poleg sebe.

— Ali gremo? ga je vprašala.

— Da. — Prav previdno, je šepnil usmiljenkam.

Z žimnico vred so dvignili Reziko na voziček in so jo odpeljali skozi prvo in drugo sobo in potem v tretjo. Bolniki so molčali, ko so jo peljali mimo njih in Rezika jih ni videla. Silno vroče ji je postalo v očeh in tiščala je ustnice skupaj. Videla je vse in slišala je vse. Kloroform ji je silil v nos, opazila je visoko ozko postelj. Zasllišala je žuborenje vode in je zagledala, potem ko se je okrenila, troje belih mož, ki so si umivali roke. Potem so si jih brisali in spoznala

je Klingerja med njimi. Ko je zažvenknilo na drugi strani, se je obrnila in opazila je dolge steklene omare z jeklenimi inštrumenti. Močna luč visoko pod stropom, ji je jemala vid in zaprla je oči.

Dvignili so jo na operacijsko mizo previdno in narahlo. Zaječala je. Zazrla se je naravnost v žarnico nad njeno glavo in še vedno je mislila na žago.

Ko so ji z jermeni pripeli roke k mizi se je ustrašila. Hipno. Potem je padala z mislimi nekam globoko. V nejasnih občutkih je začutila, da ji nekdo odpenja srajco. Potem se ji je nekdo naslonil na prsi. Mraz jo je objel.

— Ne še, je zavpila in je hotela iztrgati roke iz vezi.

Usmiljenka je stopila k nji in ji zašepetala:

— Saj ni nič.

In šepnila je v veliki izmučenosti.

— Hitro, hitro!

Naenkrat je izginila luč nad njeno glavo, videla je samo še rumeno steno pred svojimi očmi, globoko je zasopla in sladak okus ji je vdaril v nos, v usta.

— Glasno štejte, je zaslišala zamolklo skozi masko. Pričela je šteti, na glas:

— Ena, dve, tri, štiri — — — Glas je postal trepetajoč, tih — vedno tišji — slišala pa je vse, in zdelo se ji je, da srka močno vino.

— Deset — enajst... tri, štiri — zapletla se je v štetju in zdelo se ji je, da ni prav štela. Utihnila je —

— Ali še lahko štejete? je slišala iz daljave.

In zopet je nadaljevala: enajst, dvanajst — Potem ni mogla več. Slišala je, kakor da bi mogočen slap padel čez visoko skalo, daleč kje od nje. Toda to je minulo in vse, ves svet. Majala je z glavo, vse telo se je vilo v sponah, kričala je — potem jok — in zopet krik:

— Zverine! Milan je človek. Ne smete ga ubiti — Abram — Ne, tepsti, ne tepsti — —

Toda to je trajalo samo par hipov. Potem je utihnila.

Klinger, ki je stal poleg kirurga, se je zdrznil, ko je zaslišal njene krike. Hipoma mu je postalo jasno vse. Toda zagrnil je te misli in se je sklonil k razgaljenemu mesu.

Ko so odnesli Reziko na posteljo, je zaprosil Rihard tovariša:

— Tovariša, bodita tako prijazna in podpišita tole. Besede bolnice, ki jih je govorila, sem si namreč zapisal in so zelo pomembne.

— Ali, gospod kolega, mu je odvrnil kirurg, duševno stanje narkotiziranega bolnika v ekscitacijskem štadiju je slično močno pijanemu človeku. Besede izgovorjene v tem stanju so brez vsake zveze in nimajo nobenega pomena.

Klinger se je nasmehnil in je odgovoril:

— Toda če sem besede, ki so bile sedaj izgovorjene od iste bolnice slišal že v normalnem stanju, tedaj so pomembne.

Oba zdravnika sta se zelo začudila.

— Za vraga je viknil kirurg, tedaj se gre resnično za umor?

— Da! Toda prosim vaju, ne povejta tega nikomu. To tajnost bom porabil za zelo dobro delo. In o vsem tem bosta kmalu zvedela.

Podpisala sta, kar je napisal in sta se spogledala, ko je zaprl vrata za seboj.

Helena ga je pričakovala na balkonu. Tudi arhitekt je bil tam, ki se je obema zelo priljubil. Vsedel se je k svoji ženi in vprašal Kovača:

— Ali veste kaj so sklenili rudarji na današnjem zborovanju? Toliko dela sem imel v bolnici, da niti misliti nisem mogel na to.

— Bil sem na zborovanju! Napovedali so stavko in odobrile so jo vse stranke in skupine. Večjih plač ne zahtevajo. Hočejo pa takojšnje zboljšanje varnostnih naprav v vseh revirjih — drugega ravnatelja in pa to, da družba dostojno vzdržuje vse ponesrečence do smrti. Zelo veliko se je govorilo o Klemenu.

— To je bil tudi povod, ki je razburil rudarje do skrajnosti. Guzej je porabil to in predlagal stavko, ki je, kakor pravite že sklenjena.

— Seveda. Mislim pa, da je ta stavka upravičena, zakaj za varnost v rudnikih je res malo preskrbljeno. Tudi Klemen se je ponesrečil zato, ker je bil slab dinamit, dasiravno je bil on tudi neroden.

— Gotovo je ta stavka upravičena, je odgovoril Rihard. Saj to je edino sredstvo, s katerim se more delavstvo pomagati. Ali prepričan sem, da namerava Guzej to stavko zlorabiti in ne dvomim, da je njemu za Klemena in za varnostne naprave toliko kakor za lanski sneg.

Arhitekt je postal radoveden.

— Torej bo nekaj posebnega?

— Saj ste čitali brzojavna poročila: Stavka v vseh industrijah — in sedaj pri nas. In napoveduje se stavka vseh železničarjev.

— To mi je znano. Ali vse te stavke so napovedane samo zaradi zvišanja plač. In naši rudarji so v primeri z ostalimi dobro plačani, dasiravno so tudi njihovi prejemki majhni. Guzej namerava res nekaj posebnega. Zelo sem radoveden. V svojih novinah napoveduje skorajšen preobrat.

— Da, da, je dejal Rihard, ki je postajal vedno bolj zamišljen, zdi se mi, da bo ta pustolovec povzročil veliko nesrečo temu delavstvu. Slutim veliko zlo — in že vem, da pride.

— Toda, če že veste, ali se ne da to preprečiti, ga je prekinil arhitekt. To je vendar strašno, da nori masa za tem človekom, ki nima drugega dobrega na sebi kakor svoj spretni jezik?

Rihard ni odgovoril. Mirno je gledal v noč in razglabljal težko uro. Ali bi ga naznanil, ko ima dokaze, ali bi počakal, ali kaj bi napravil? Toda vpricho arhitekta ni maral kazati svojega duševnega boja.

(Dalje prihodnjič.)

Dviganje Kitajske---pomen njene revolucije.

(Predaval Frank Zaltz v klubu št. 49 J. S. Z., v Collinwoodu dne 25. maja 1927.)

(Konec.)

V zadnjem in tem letu prihajajo v svet vesti o obsežnem uporu Kitajcev. Proti komu? Proti vladi v Pekingu, in proti vojnim lordom severa. Sever, ki je tako ljuto vztrajal pri domnevi, da je treba tujce iztrebiti kot se iztrebi npr. nadležni mrčes, ta sever ki je toliko obsojal kitajski jug, češ, da je proti borbi za uničenje tujcev, je danes glavna ovira osvoboditve Kitajske. Nadvladujejo ga vojni lordi, kateri kontrirajo režim v Pekingu, nad tem pa gospodarijo imperialistične sile. Sedanja vojna na Kitajskem je torej v prvi vrsti civilna vojna med severom in jugom. Južni del hoče tako Kitajsko, ki bo v koncertu držav enakovredna, a to hočejo tudi mnogi mogotci na severu Kitajske. Južna Kitajska hoče preporod Kitajske, hoče socialno revolucijo, in v tem je njen glavni pomen. Mogotci na severu se bore za svojo moč, za svoja posestva, za svoj vpliv. In v tej borbi jim je sodelovanje imperialističnih držav dobrodošlo in tudi potrebno.

Ni zavetja v takih vojnah — in tako so dobile krščanske velesile in Japonska zopet povod, da intervenirajo v imenu "civilizacije". Poslale so tja svoje čete, svoje vojne ladje in svoje poveljnike, ki so šli ne samo v kitajska pristanišča ob morju, ampak daleč v notranjost Kitajske po reki Yangtze. V vojnah se dogajajo neprijetnosti. Primerilo se je, da so v Nankingu in v Šangaju ter v par drugih vzrujeni Kitajci postopali nekoliko neprijazno s "tujci". Niso jim prizadejali posebnih težav, niso jih morili "na debelo", a vendar, svet je bil "užaljen", to užaljenost pa so morali oprati Kitajci v Nankingu in Šangaju s krvjo. Vojaki tujih držav so prišli na Kitajsko, v njim tujo deželo, in streljali na domačine. Bodočnost bo ta čin beležila med enega najbolj barbarskih v poglavju imperializma. Bil je umazan, in ostane umazan!

Brutalnosti, ki so jih počenjali imperialistični samosilniki v Šangaju napram kitajskim delavcem in dijakom, je eno najgrših dejanj v verigi činov, ki so jih storili proti ljudstvu, katero zahteva kruha in pravico.

V tkalniških tovarnah na Kitajskem, ki jih lastuje japonski, oziroma posredno ameriški kapital, je izkoriščanje delavcev veliko večje kakor npr. v ameriških tkalnicah, dasi je tudi v ameriških pekeli. Vposiljuje žene in otroke od 7. leta naprej. Delovnik dolg, plača nezatna, priganjači vedno zraven. Če hočeš velik profit, tedaj naroči, da ti zgrade tovarno na Kitajskem, najemi Kitajce, in jim plačaj toliko, da bo zadostovalo za prgišče riža in za par drugih najpotrebnejših stvari. Če se ti bi uprli, jih pretepi. Ako bi šli na ulico in demonstrirali, streljaj vanje. Kitajca ubij kot psa, kitajskega oblastnika podkupi, kitajskega misleca pošlji v ječo. To so "točke", po katerih se ravna "interesi" tujih sil na Kitajskem.

Ali mera je morala postati polna. Kipi že nad desetletje. Upor za uporom naznanja svetu, da Kitajska nekega dne vstane.

Branila se je kapitalističnih metod v proizvodnji,

branila se je moderne tehnike in je vztrajala pri svoji primitivnosti. Vsled tega je padla, je morala pasti, in prišli so tujci ter zgradili tovarne, železnice in pristanišča, uredili promet po svojem okusu, ustanovili vlado v Pekingu po svoji volji, določili kaj Kitajska sme in kaj ne sme — Kitajec pa je živel in delal ter hlapčeval tujcu in tujcu podrejenem kitajskemu oblastniku. Spoznal je, da je nesmiselno, da narod, ki je številnejši kot katerikoli drugi na svetu, slušuje peščici tujcev. Spoznal pa je, da se teh tujcev ne bo otresel drugače kot z jačjo protisilo. Ta pa ni samo v kanonih, ampak v etičnem dvignjenju ljudstva, v znanju, v volji, delu in organizaciji.

Ko je v začetku l. 1927 kitajska revolucija pod vodstvom kuomintanga nagloma osvajala deželo in uveljavljala novi režim, se je imperialistični svet ustrašil in poslal tja svoje čete, svoje kanone in svoje intrigante.

V kuomintang so zasadili kal sporov. Bilo bi čudno, če bi bilo v gibanju ki ga kuomintang zastopa, brez preprirov, kajti brez teh ni niti v malih skupinah malih narodov, Kitajska pa ima 400,000,000 ljudi, 400,000,000 glav, ki so si vse podobne, a vendar je vsaka zase. Kot je običaj v takih deželah, imajo tudi na Kitajskem militaristi važno besedo v javnem življenju. Razni generali se bijejo med seboj, drug na drugega so ljubosumni, in tako prihajajo neprilike.

Veliko čujemo o Rusu Mihaelu Borodinu, ki je po zatrdilih angleške in ameriške imperialistične propagande agent komunistične internacionale in ruske vlade. Ta Borodin je po teh zatrdilih nevidna sila, ki narekuje taktiko kitajski revoluciji. Borodin je bil dolgo v Ameriki, je živel v Chicagu, in se je po ruski revoluciji vrnil ter se podal v službo sovjetov. Danes je svetovalec pri hankovski vladi, kateri po trditvah imperialističnih agentov načeljujejo komunisti ruskega kova, kar ne odgovarja resnici. Zmerna struja kuomintanga pa ima svoj glavni stan, oziroma vlado v Nankingu. Vzrok tej razcepitvi so v veliko večji meri zunanji agenti kakor medsebojna nasprotstva v kuomintangu. A tudi ta razdvojenja so bila plod razmer, in morda so bila celo potrebna, ker so preprečila, da kapitalistične države niso navalile na kitajske province. Niso smele, ker ne bi mogle upravičiti svojega koraka.

Veliko naglašajo Kitajski sovražna propaganda Rusijo, — češ, Rusija se vmešava v kitajske zadeve, Borodin je njen agent, pod masko svoje "internacionale" pošilja kitajskim revolucionarnim propagandistom visoke vsote.

Naravno, da ima Rusija interese na Kitajskem. Ona bi rajše za sosedo tako Kitajsko, ki bi ji bila prijazna, kakor pa Kitajsko, kakršno hočejo Zedinjene države in Anglija. Rusija je z raznimi čini pokazala kitajskemu ljudstvu, da ne bo nadaljevala carjeve politike. Odrekla se je koncesijam, katere je izvojeval na kitajskem carjev režim, ni pa se odrekla vplivati na Kitajsko v svojem interesu. Kitajska ki bi bila pod ruskim vplivom bi povečala moč Rusije. Tega pa "velesile" nočejo, zato tolikšen boj proti ruski politiki na Kitajskem. Med vodilnimi komunisti v Rusiji so bili nedavno veliki polemični boji poradi ruske politike na daljnem vztoku. V tem ni nič čudnega; da to navajam je zategadelj, ker želim pokazati, da Rusija ne drži "roke proč", ampak se po svoje vmešava v kitajske razmere. Rusija ne more na Kitajskem pod režimom kakršen je v Pekingu ničesar izgubiti. Pridobila pa bo, če dobi vlado nad vso Kitajsko kuomin-

tang. Anglija bi izgubila, torej bi bila Rusija dvakrat na dobičku, ne toliko finančno kakor moralno, in ob enem bi se njena moč na svetovni pozornici povečala. Enako njena vloga v svetu diplomacije.

Napačno je, če kdo misli, da je kitajska revolucija enaka ruski, in da je kitajski komunizem enak ruskemu. Komunistično gibanje na Kitajskem je sila majhno. Kuomintang je nacionalistična stranka. Obe vodilni frakciji kuomintanga naglašati, da sta za socialne reforme v smislu socialističnih načel, za demokracijo in za ljudske pravice.

Velikokrat, posebno pred leti, smo veliko slišali o grozeči rumeni nevarnosti. Ogromna Kitajska, če postane proporcionalno močna kakor je Japonska, bi postala najmočnejša država in bi bila v stanju svetu diktirati svoje pogoje. V zvezi z Japonsko in Indijo bi mogla nadvladati svet, države belopoltnih ljudstev pa bi prišle v odvisnost in podložnost Azijatov.

Tak strah je neupravičen. Ko se Kitajska osvobodi, ko postane sila, bo etično na višji stopnji kot so "civilizirane" dežele kavkaških narodov. Njena revolucija je revolucija, ki bazira na idealih, na pravičnosti in demokraciji. Cilj ji je kooperativna družba. Ne goji osvojevalnih težej, temveč stremi, da doseže pravico. Bori se proti izkoriščanju, proti tatvinam, proti vojnam in ropu. Je za ljudsko vzgojo v najširšem smislu.

Moderna Kitajska zadaja svetovnemu kapitalizmu in imperializmu najtežje udarce in tira svet v nove toke — v toke, ki vodijo v socialistično družbo narodov.

Tej Kitajski je zavedno delavstvo vseh dežel dolžno dati svojo oporo in sodelovanje. Boj Kitajcev za osvoboditev je boj vseh, ki so za pravico in sodelovanje ter proti krivici in izkoriščanju!

***

Kapitalizem ima korenine v naturi ljudi.

Kapitalizem je sistem produkcije in distribucije, ki sloni na profitu. Cilj mu je profit. Plačajo ga delavci in odjemalci.

Sebičnost je človeška lastnost, toda slaba lastnost. Kapitalizem sloni na legaliziranih ropih, na osvojanjih, ki so odeta s patriotizmom, na preganjanjih, ki so izvrševana v imenu "reda in mira". Kapitalizem je krivica.

Ali — čemu je človeštvo ne odpravi?

Zato ne, ker more preje dozoreti za boljši družabni red. Dokler bo v človeku prevladovala sebičnost, zlobnost, in pa nagnjenje, izkoriščati tudi svojega brata, dotlej bo imel kapitalistični sistem trdna tla.

***

Radio postaja Čikaške delavske federacije.

Chicago Federation of Labor ima že nad leto radio postajo, katera je sedaj edina, ki je v posesti delavske organizacije. Debsova spominska radio postaja bo druga.

Čikaške unije stane ta postaja in njen obrat skozi prvo leto \$125,000. Debsova bo stala okrog četrtilijona dolarjev, vključivši začetne operacijske stroške

IVAN VUK:

RAZGLAS ŽUPANA OBČINE TRIOGLOVE.

(Nadaljevanje.)

Anton Drapjaš v resnici z županom Primožem Coblom ni imel lahkega dela. Zakaj tak "razglas", kakor ga želi Anton Drapjaš, je uradna reč in drži, kakor postava z žebli pribita na črni občinski deski viseči na županovi hiši.

Ker pa je Anton Drapjaš neprestano nalival v županov kozarec rujnega ljutomerčana — prošnja se je vlagala, kakor je to bila že navada, v gostilni — in neprestano ponavljal, da je to nujna potreba in v korist cele občine, ako se nastani v nji za celo življenje bogata oseba s tisoč kronami premoženja, se je skriben in vesten župan občine Trioglovske, Primož Cobel globoko zamislil.

S tem pa je bila prošnja sprejeta in Drapjaš je že videl, da ji je ugodeno. Zakaj župan Primož Cobel je zagrabil za kozarec, ga izpil do dna in rekel:

"Malo slivovke bi ne škodilo."

To je bilo, kakor pečatni vosek, pritisnjeno na vloženo prošnjo Antona Drapjaša. Ko je srebral župan slivovko in je njen duh šegetal v nos tudi Antona Drapjaša, je rekel župan, kakor sam za se:

"Brez seje to ne gre . . . Treba sklicati seje . . .

Naj odbor sklene, kakor je prav in po postavi. Radi Drapjaša, ki je pošten človek in ga je volil, skliče izvanredno sejo na jutri zvečer."

Nato se je obrnil na pol k Drapjašu in rekel smehljaje:

"Ali potem, ko boš uradno priznan za trioglovskega kmeta, nikar ne pozabi nas Mačkovčanov?"

Drapjaš je čutil notko v smehljajočem glasu župana, ki je bila na njegovo uho in rekel naravnost:

"Moj glas pri vsaki volitvi je zagotovljen vam, gospod župan."

Župan je velikodušno mahnil z roko, češ da ne potrebuje glasov, a Drapjaš je videl, da ga je ta izjava vradostila.

"Že jutri se odloči," je govoril župan, vstajaje od mize in njegove oči so bile vse rdeče obrobljene, kakor vselej, ko je bil ginjen. Stiskal je roke Drapjašu in govoril:

"Izvanredna občinska seja odloči! Upam, da odloči ugodno!"

V tej besedi je zvenelo zagotovilo in župan je naredil nekaj korakov proti vratom. Ali njegove težke noge so zadele ob stol. Oprijel se je zanj z obema rokama in se vsedel nanj z vso težo, kakor da nosi težko, nevidno breme.

Drugi dan po vloženi prošnji se je na večer velika soba v hiši Primoža Cobla spremenila v občinsko posvetovalnico.

Sprememba je bila v tem, da se je spravil kolač kruha, ržen in pečen tako, da je zgornja skorja odstopila od sredice, ki je noč in dan ležal na mizi, kakor vabeč vsakega: Pridite in jejte vsi, ki ste me poželjivi . . . v miznico. Na njegovo mesto pa so prišli različni potrebni in nepotrebni papirji in pisanja, kakor se to vidi na pisalnih mizah uradov.

Okoli te mize, velike in orehove, so sedeli občinski možje. Ne vsi, zakaj vsi, katere so trioglovski občani izvolili v občinski odbor, niso nikdar priha-

jali redno k rednim sejam občinskega sveta kakor to veleva vest in dolžnost, a k izrednim sejam pa še celo ne. Župana Primoža Cobla to ni motilo. Sedel je na stolu pred tistimi papirji in pisanjem, se odkašljeval in pogledaval na uro, visečo na steni, že staro in okorno, ki je bila četrтинke in polovice na isti zvonec, kakor ure, z naglico, kakor bi se ji silno nudilo.

"Še pet minut počakamo," je pretrgal tišino. "Nananjeno je vsem. Rekel sem jim natančno čas in uro. Če ne pridejo, mi nismo krivi."

Župan se je odkašljal. Občinski možje so važno prikimali. Njih suhljati obrazi, vsi v resnih gubah, kakor se takemu trenutku spodobi, so bili obrnjeni k vratom. Le edini obraz, poln, rudeč in masten, obraz občinskega svetovalca Janeza Straha, ki je nosil portfelj občinske ubožne blagajne in so ga imenovali vsi na kratko "ubožni oče", je gledal pred se in delal neke pike na papir, ki je ležal pred njim. Na opombo župana o netočnosti občinskih mož, je rekel počasi in smehljajoč, kakor je bila vedno njegova navada:

"Zakaj bi jih čakali? . . . Kvorum imamo!"

In pogledal je po vseh občinskih možeh.

"Ura je potekla, začnimo!"

Župan je pogledal v rudeč, smehljajoči obraz "ubožnega očeta", katerega se je bal najbolj kot svojega nevarnega tekmeča pri bodočih volitvah, želeč zaslediti v njegovih očeh njegovo mnjenje. Nato se je odkašljal, pogledal na uro in rekel:

"Dober večer, občinski možje!"

"Dober večer, župan," so odgovorili nekateri polglasno mrmrajoč, kakor bi molili molitev.

"Otvorjam izredno občinsko sejo in vas pozdravljam."

Občinski možje se važno pokimali. Kaj pa naj tudi naredi? Njih suhljati obrazi so navzeli še resnejši vid.

"Občinski možje," je začel župan z uradnim glasom. Vsi odborniki so zaprli usta in svoja ušesa obrnili k županu. Samo "ubožni oče" je še vedno delal pike po papirju.

"Občinski možje! Jaz bom kratek. Skleniti nam je važen sklep, važen zato, ker je od njega odvisno na eni strani blagostanje in sreča dveh ljudi, na drugi strani pa se poveča davčna moč občine Trioglove in s tem tudi dohodki občine."

Občinski možje so spoznali, da gre za važno reč. Njih ušesa so postala še pazlivejša.

Župan je nadaljeval:

"Skleniti nam je, ali je posestvo, oziroma hiša manglega posestnika št. 7 v vasi Trioglove ali v vasi Mačkovci."

Župan je pogledal na "ubožnega očeta", ki je nehal delati pike s pogledom, ki je govoril:

"Ali boš znal tako voditi sejo, Janez Strah, ako in če kedaj postaneš moj naslednik?"

"Ubožni oče" Janez Strah ni utegnil poslušati, kaj govorijo županove oči. Rekel je počasi, z glasom, ki je dopovedal vsem, da ho odgovor na vprašanje, ki ga postavi sedaj, rešil hkratu to težavno in važno zadevo:

"Katera je tista številka 7? . . . Ali vasi Trioglove ali vasi Mačkovce?"

"Občinski možje so svoje ušesa obrnili k "ubožnemu očetu" in važno prikimali. Župan je pa pljunil pod mizo in dejal:

"Številka 7 je v uradnih zapiskih številka vasi Trioglove in ob enem vasi Mačkovci."

(Dalje prihodnjic.)

Minnesotski železni rudniki so udobni, pravi A. Grdina.

V "Glasilu KSKJ." opisuje A. Grdina svoje potovanje po naselbinah železnega okrožja Minnesote, in v izdaji omenjenega lista z dne 19. julija opisuje rudnike na Hibbingu. O "udobnostih" v rudnikih in o vseh drugih obrazih rudarjev piše med drugim:

"V soboto smo šli ogledovati rudnike, toda ne samo od zunaj, ampak tudi od znotraj. *Sobr. Virant, ki je uslužben tam že več let za predelavca, mi je dal takoj potrebno uniformo rudarja in svetilko, br. Gouže pa, ki je tam zaposlen že več let kot uradnik neke banke nas je pa s svojim avtom dovedel do rudnika. Velika uspenjača naju je vzela s površja, kakor bi se v zemljo udrla; naenkrat sva bila v krtovi deželi.*

Kaj mislite, da je spodaj pod zemljo? Udobno. Tam se ne boje ne dežja, ne solnca, ne viharja; nalezel sem na prav zadovoljne obraze rudarjev, vsak se mi je prijazno nasmejal.

Kdor hoče delati v udobnem kraju in imeti zadovoljen obraz, naj gre torej v minnesotske železne rudnike. Kadar pride naokrog predsednik KSKJ., naj se mu prijazno nasmeje, in vse bo dobro.

***

"Radnik" v hysteriji vsled strahu pred razsekanim socialističnim "zmajem".

"Radnik" z dne 26. julija je padel zopet v hysterijo radi Kristanov. Tone Kristan je s svojimi govori na shodih JSZ. pokvaril "Radnikovim" pisarjem ves apetit, pa so postali tako nervozni, da pišejo histerične "editoriale" s kričečimi naglašaji, slona pa ni nikjer in še celo miške ni videti, razun kolikor jih skače v Radnikovem uradu, ki pa so udomačene.

V isti številki Radnika kot editorial o Antonu Kristanu je dopis iz Brownsvilla, Pa., z naslovom "Bivši socialista-štrajkolomac", v katerem opisuje nekega Puškariča, ki je bil "prilčno godina član socialističke partije, potem pa, "ko je došlo do pocjepa, je postal član komunističke partije.

Puškarič je bil torej najprvo "socialista" take sorte kot jih hoče Bartulovič, potem komunista kot jih vzgajajo provokatorji ala Bartulovič, in če kaj zagrši, pa se ga naprti "socialistički partiji".

Prismodarija, ki je mogoča le v uradu "novine" kot je "Radnik".

***

Bankrotiranja bank v Nebraska ne pomenijo izgubo za vlagatelje.

V zadnjih sedmih letih je bankrotiralo v Nebraska 138 bank, 56 drugih denarnih zavodov pa je prevzela komisija garancijskega fonda. Nebraska ima postavilo, s katero je ustanovila omenjeni fond, ki garantira vlagateljem 100 centov za vsak vloženi dolar. Od 1. 1911, od kar je v veljavi ta zakon, je bilo potrošenih iz garancijskega fonda nad \$38,000,000. Od te vsote so prispevale \$15,000,000 solventne banke, ostalo pa je pokrila imovina bankrotiranih bank.

IZ CHICAGA DO RADOVLJICE.

John Olip.

(Nadaljevanje.)

Cherbourg.

Dne 1. julija ob 4. zjutraj nas pokličejo s postelj. Opazili smo, da ladja že stoji. Prišedši na krov, vidimo, da smo v Cherbourgu, in pa, da dežuje, kar nas ni razveselilo. Ob 5. smo zajtrkovali, potem pa čakali in čakali, dokler ni prišla vrsta tudi na nas, da se izkrcamo. Z malo ladjo smo se prepeljali do obrežja, kjer zopet čakamo in čakamo. Bilo je že 11, ko je prišel carinski uradnik pregledati našo prtljago, nato smo odšli takoj na kolodvor. Nekaj denarja sem izmenjal že na ladji v francoske franke. Kupim si oranžo in plačam zanjo frank. "Življenje na Francoskem je drago," sem si mislil. Naša družba, ki je štela štiri osebe, se je podala nato po mestu. Šli smo v restavracijo, naročili nekaj vermoutha (likerja), šunko, jajca in steklenico vina, ter za vse skupaj plačali le 16 frankov ali 60 centov v ameriški valuti. To nam je dalo zopet korajžo.

Sestanek z rojaki.

Ob 1. popoldne smo že na vlaku proti Parizu. Vozili smo se v III. razredu. Od nekod v vlaku čujem močne glasove, izmed katerih sem tu in tam čul razločnejše zvoke. "Da, to so naši rojaki!" Poiščem jih in jih pozdravim. Bili so trije moški in štiri ženske. Povedali so mi, da so iz največje slovenske naselbine v Ameriki. Govorili so včasih vsi hkrati, vpili da prekriče drug drugega, in mi prijazno ponudili steklenico šnopsa. "Pij! — No — nič se ne brani — potegni!" Nisem vzel in nisem "potegnil". Rekli so, da so imeli na ladji "fajn čase" in da so bili vsaki dan pijani. Med tem pogovorom so izpraznili prvo steklenico in nekdo izmed njih jo je zalučil skozi okno. Odšel sem v svoj oddelek. Ko pozneje zopet začujem vrišč iz vagona v katerem so bili naši rojaki, sem se podal še enkrat k njim v vas. Na "dnevem redu" je bila že druga steklenica. "Samo en dolar stane, pa tak fajn šnops," so pripovedovali meni in pritrjevalno kimali drug drugemu. (Žganje, ki so ga pili, je najcenejši špirit ki ga prodajajo v Franciji za "žgano pijače", in stane 25c v ameriški veljavi. Našim rojakom se je zelo dopadel, hvalili so ga da je "fajn šnops" in se veselili, ker jih je stal samo dolar steklenica.) Vsi so bili že veseli, da ne rabim izraz "pijani". Star, že natrkan očka, z le malo lasmi, in še ti sivi, je postal ves razborit. Grabil je rdečelično, debelo rojakinjo za grudi, in oba sta se na vso moč smejala. Kvantali pa so vsi skupaj kakor za stavo. To so torej "rojaki"! Ne bi jim zameril, če bi pili do gotove meje. Nihče jim ne more zameriti, če so veseli, in tudi malo kvantanja bi jim človek odpustil naj bodo "domači"! Ni pa odpustljivo, če se obnašajo kakor nihče, da se drugi nad njimi zgledujejo in si mislijo: Kako so to majhni ljudje! Oglašati svojo ignoranco na tak način je res ignorantno. Oddelek, v katerem so bili, je izgledal kakor hlev, oziroma, kakor smetišče. Na tleh so imeli vse polno papirja, ostanke jedil in razno ropotijo. Pozneje sem še večkrat šel mimo njih, toda notri ne duh, kajti iz njihovega oddelka je prihajal zopern duh izhlapevajočega špirta in

neprijeten krik. Bil sem vesel, ko smo dospeli v Pariz in izstopili. Mili rojaki so se peljali dalje proti domovini in pili. Da bi le tam ostali, in ne delali sramote Slovincem po svetu. Naselbina, iz katere je bila ta družba, ima cerkve, kopo duhovnikov, cerkvene in druge šole, domove, gostilne, društva itd. "Proletarec" je v nji v primeri z "dobrimi" listi jako malo poznan in klub JSZ. je z ozirom na njeno velikost jako majhen.

Pariz.

V Parizu sva z ženo najprvo poiskala hotel. Plačal sem za veliko, čisto sobo, z vročo in mrzlo vodo, v III. nadstropju, razgled na cesto, 25 frankov na dan, ali en dolar v ameriški vrednosti. Bil je večer, zato smo potem šli v restavracijo ki nam je na zunaj ugajala, in si naročili večerjo. Fina hrana, in poceni. Kozarec piva stane 75 centimov ali tri ameriške cente. Za ogledovanje mesta je bilo prepozno, zato smo se podali k počitku.

Dne 2. julija. — Vreme zelo slabo. Sklenili smo porabiti nekaj časa v trgovinah. Mnogo stvari se kupi tu cenejše kakor v Chicagu, marsikaj pa se dobi v čikaških trgovinah za manjše vsote kakor v Parizu. Po opravkih v trgovinah smo odšli v Museum du Louvre. Kdorkoli je bil v tem muzeju, ve, da je nemogoče v njemu ogledati vse v štirih urah. Toliko časa smo imeli na razpolago mi, in si ogledali dela umetnikov današnje dobe in one, ki so jih ustvarili geniji starega Rima, Grčije, Egipta itd. Pet minut v muzeju du Louvre je vredno več kot sto steklenic špirta, ki so ga kupili rojaki v Cherbourgu in ga pili v domovino grede ter bili srečni in veseli . . .

Bila je sobota, pa smo sklenili, da gremo zvečer obiskati Montmartre. Sprehajali smo se po bulvardih ter opazovali ljudi in njihove šege. V bistvu je še vse tako kakor pred 15. leti, ko sem bil zadnjič v Parizu. Edina večja razlika je ta, da so se mi zdeli ljudje tedaj boljše oblečeni kakor so danes. Vse je bolj reвно, drugače pa isto življenje kakor pred vojno, enako izborna hrana, in isti sladki nasmehi devojk, ki šetajo in ponujajo svoje telo — za kosček kruha. Tisoče in tisoče žensk je poganih v prostitucijo, ker ni dela in jela. So žrtve današnje družbe. V borbi za kruh hrepeni tudi svet v nižinah po rajanju in raja, kadar more in utegne. Vmes se pajdašijo razni siti in lačni paraziti, in pa prostitutke. Zdi se mi, da so bile one ki sem jih videl pred 15. leti lepše. Mogoče, da so sedanje lepše, in da sem se jaz postaral — da sem jaz dotični ki se je spremenil, in ne one. Vseeno — pozdravljene, trpinke, ki ste padle v žrelo nižin današnje družbe, — ne po svoji krivdi!

Odšli smo v Moulin Rouge, ki je eden najbolj poznanih kabaretov v Parizu. Notri vse polno ljudi. Na stenah mnogo slik, ki so umetniško brez vrednosti, toda apelirajo na seksualnost. So, kot jim pravijo profesionalni in drugi moralisti — nemoralne. To tudi so, ker se temu kabaretu izplačajo. Godba igra. Masa v sredini dvorane skače, mnogi pari plešejo največ s tresenjem spodnjega dela telesa. "Plešiva tudi midva," sem dejal ženi. In dasi se po svoje močno vrtim in če treba "korakam", in dasi sem bil že v marsikakšni gnječji, sem imel plesa v Moulin Rouge kmalu zadosti. Sunki z vseh strani — čemu bi plesala! To ni zabava, ampak norišnica! Orkester meče iz svojih instrumentov "poskočne", in ljudje, stari in mladi, ženske in moški, črni in beli, zdravi in bolni — skačejo in se pote.

Še en dogodek s tega dne se mi zdi potrebno omeniti. Gredeč skozi quartier latin smo prišli do cerkve Notre Dame de Paris. Ko si jo ogledamo od zunaj in od znotraj, nas je peljal vodnik v cerkveno zakladnico. To je resnično zakladnica! Vrednost, ki jih predstavlja zlato, srebro, diamanti in druge dragocenosti, nakupičene v nji, je ogromna. Človeku, ki jo vidi, ostane vedno v spominu. Ko sem šel iz te cerkve, me je nuna prosila, naj darujem kaj za uboge v Parizu. Pomislil sem na zakladnico in nisem dal ničesar.

Versailles.

Dne 3. julija. — Dopoldne smo šli v Versailles, da si ogledamo razkošno palačo francoskih kraljev. Ne bom poskušal opisati njenih krasot in lepote njene parka, kajti meni je to nemogoče. Tudi peresa mojstrov bi težko povedala kar more razumeti človek, ki gleda krasoto s svojimi očmi. Bil sem v dvorani, kjer se je vršila "mirovna" konferenca. Videl sem mizo, na kateri je zvit Clemenceau podpisal pogodbo in jo dal v potrdilo zastopnikom drugih zavezniških sil. Čim dalj se oddaljamo od datuma, ko je bila versailleska "mirovna" pogodba sprejeta, toliko bolj postaja povprečnemu človeku jasno, da so zavezniški državniki krvavo razmrevarili takozvana Wilsonova gesla in njegovih 14 točk, ali kolikor jih je pač bilo, ter zasejali stotere koli za nove spore. Ogledal sem si prostore, v katerih so živeli francoski kralji in stanovanje kraljice Marije Antoinette. Ogledal sem si zbirko slik, ki so vse *pour la gloire de France*. Slik, ki bi pokazale kako je živelo ljudstvo tistega časa, nisem videl, ker jih ne kažejo. Če bi jih, bi to ne bilo *pour la gloire de la France* (za slavo Francije). Ko človek pride iz druge dežele in šeta po čarobnem versailleskem parku, misli, (ako pozna nekaj zgodovine), kaj je svet bil, kaj je, in kaj postane. Zelo dobro je, da se ukvarja s takim premišljevanjem.

Prišedši nazaj v Pariz smo si ogledali znameniti Eiffelov stolp, Trocadero, Hotel des Invalides (kjer je pokopan Napoleon I.), Place de la Concorde, in potem po Champs Ellise na place Etoile, kjer je grob nepoznanega francoskega vojaka. Videli smo, kako je prikorakala četa Ameriške legije z ameriško zastavo in prinesla venec na grob "nepoznanega vojaka", ki predstavlja grob francoskih vojakov, padlih v svetovni vojni. Vse dežele, ki so bile zapletene v zadnji splošni krvavi ples, imajo vsaka svoj grob "nepoznanega vojaka. Ne vem, ali je Ameriška legija položila tisti venec v slavo Franciji, ali zato, ker so Zedinjene države odločile v vojni *to make the world safe for democracy*. Ob takih prilikah vidi človek, kako spretno zna šovinizem vsake dežele vlivati olje na ogenj patriotizma. Kadar je treba "brani" domovino, tedaj so v stanju in teku nekaj tednov spremeniti deželo v vojašnico, ljudstvo pa pripraviti, da raja v navdušenju borbe proti "sovražniku". Ko pride streznjenje, vojni požar že izvrši svoje uničevalno delo.

Večerjali smo v restavraciji z razgledom na ulico in opazovali ljudi, ki so šetali mimo. Zdeli so se mi skoro vsi slabo oblečeni. Pozna se jim, da ne jedo vselej kadar so gladni. In zdelo se mi je, da se ozirajo v me z zavidanjem, mogoče zato ker so moja lica okrogla, in ker so morda mislili, da imam fino obleko, kakršne si oni ne morejo privoščiti. Dal sem zanj v Chicagu \$35. Rad bi jim segel v roke in jih pozdravil — trpine — toda oni gredo mimo in se ozirajo notri — potem izginejo, za njimi pa prihajajo dru-

gi. In kakor da jim bereš misli: "Vidite, kako prihajajo trume Amerikancev v Pariz in se gosté, mi pa plačujemo stroške vojne in trpimo!" Ni vse tako kot mislijo oni, a razumljivo je, čemu tako mislijo.

Na grobu komunarrov.

Dne 4. julija. — Na dan, ko so drugi Amerikanci v Parizu obhajali svoj narodni praznik, sem se odpeljal na pokopališče Pere la Chese, kjer so l. 1871 usmrtili komunarde. Ogledal sem si najprej spomenik, potem zid. Srce se mi je krčilo, ko sem gledal na ta zid, a bilo mi je v zadovoljstvo to, da sem videl na njemu obilico rdečih vencev — nekateri še sveži, mnogi že oveneli, drugi stari, od dežja izprani. Bili pa so vsi dokaz, da ideja, ki so jo zastopali komunardi, živi, da se širi, in da je razpredena po vsem širnem svetu. Komunardi, zakopani ob zidu, še vedno žive in bodo živeli.

Povsod, v muzejih, v restavracijah, na postajah, bulvardih itd., sem čul angleško govorico, le ob zidu na pokopališču komunarrov jo nisem slišal. Tudi drugih tujecev ni bilo, kajti takih potnikov, ki se spominjo ob prihodu v Pariz groba komunarrov, ni veliko. Ni pa jih veliko raditega, ker delavci večinoma nimajo sredstev za potovanja. Mnogi jih imajo toda potujejo kakor tisti rojaki, ki sem jih omenil.

Popoldne istega dne smo si ogledali Rue de la Paix, kjer se prodajajo stvari, kakršnih si delavec pod današnjim sistemom ne more privoščiti. Videli smo še Jardin (vrt) du Luxembourg, Rue Royal, in pa cerkev de la Madeleine. Je krasna in bogata. Kolikšna bogastva so v cerkvah! Kot znano, je Francija svoječasno odvzela cerkvi precej bogastev, predvsem zemlje, in odpravila gotove "samostanske" redove, ker so bili ti najbolj mojsterski v grabljenju bogastev. Cerkevna premoženja so nastala največ iz prispevkov revežev. Reveži dajejo cerkvi, ker mislijo, da je to potrebno za "večno izveličanje". Le nevedni ljudje morejo imeti take misli in verjeti v verske bajke, zato cerkev hočejo, da ljudstvo ostane nevedno. Primera je naš narod — npr. rojaki, katere sem dobil na vlaku iz Cherbourga proti Parizu, ki so za zabavo in veselje pili žganje ter se smejali kvantom, potem so tiste dneve, ki sem jih jaz porabil v Parizu in drugje, bili vsaki dan pijani doma in obiskovali "božja pota". Drugih potreb nimajo, in to je dobro za faro sv. Vida v Clevelandu, sv. Štefana v Chicagu, in za "duhovne" v "starem kraju".

Ako bi imele delavske stranke samo del teh bogastev ki jih posedujejo cerkve, kajne, vse drugače bi že bilo na svetu. V vsakem mestu vidite krasne cerkve, katedrale, semenišča in razne šole, ki jih lastuje ta ali ona konfesija, cerkvene dvorane itd. — in mi, koliko imamo? Delavec in kmet ne dasta rada za svojo povzdigo. Za cerkev dasto kolikor največ moreta.

Dovolj tega. Danes zvečer se odpeljava v Ženevo. (Dalje prihodnjik.)

***

NAZNANILO SODRUGOM V GIRARDU.

GIRARD, O. — Socialistični klub št. 222 J. S. Z. bo obdrževal od sedaj naprej klubove redne seje vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9. uri dopoldne. Seje se vrše v Slovenskem Narodnem Domu kot do sedaj.

Sodrug, vpoštevajte to spremembo, ter prihajajte redno k sejam. Klub lahko stori veliko za socialistično gibanje, ako bomo vsi aktivni ter redno prihajali na seje. — *Tajnik.*

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

JUGOSLOVANSKA NAPREDNA ZVEZA ZAVRGLA NAPREDEK.

CHISHOLM, MINN. — Ko je John Movern s sodelovanjem nekaterih trgovcev in resno mislečih ljudi ustanovil Jugoslovansko napredno zvezo (Jugoslav Progressive Association) in ji dal program katerega še sedaj ni začela izvajati, je poročevalec Proletarca, ki je bil na ustanovni evelthski konvenciji, zapisal, da ta zveza ni drugega kakor politična organizacija pod nepolitično masko, katera bo napeljevala vodo na mlin ambicioznih slovenskih "nepolitičnih" politikov. Podružnice te "nepolitične" in versko "nepriustranske" organizacije so se razbile največ vsled "lokalne" politike. Zveza pravi v svojih pravilih, da se v lokalne politične kampanje ne vmešava. Vendar pa je ravno tu pokazala največ aktivnosti in najmanj sposobnosti. Vsled nesporazumov pri lokalnih volitvah je Jugoslovanska "progresivna" zveza izgubila vse lokalne podružnice po železnem okrožju. Podružnice na Chisholmu, in kot mi pripovedujejo tudi na Elyju in drugih večjih naselbinah, obstoje le še na papirju. Od časa do časa ima ta "napredna" zveza konvencijo, na katero povabijo vse rojake. Prihodnja se bo vršila 21. avgusta na Gilbertu. Udeležilo se je bo nad tisoč delegatov (?) in in nad tri tisoč gostov (?). Dopoldne pred otvoritvijo konvencije bo slovesna sveta maša, katere se udeleži vsa konvencija. To torej ni napredna ampak klerikalna organizacija!

Te številke je priobčil v poročilu o Jugoslovanski zvezi duluthski dnevnik Herald v izdaji z dne 23. julija. Ime "progresivna" je v poročilu izpuščeno. Organizacija, ustanovljena na evelthski konvenciji, se za angleški tisk imenuje samo AMERICAN JUGOSLAV ASSOCIATION. Njen namen je, kot pravi Duluth Herald, "amerikanizirati slovensko ljudstvo".

Poročilo, priobčeno v Heraldju in v drugih listih tega okraja se glasi:

"Nad štiri tisoč ljudi se pričakuje na okrajno (county) konvencijo, ki se bo vršila na Gilbertu 21. avgusta. — Pod vodstvom Antona J. Loppa, ki je trgovec na Gilbertu in predsednik gilbertskega koncila Ameriške jugoslovanske zveze, se vrše priprave za konvencijo okrajne (county) divizije omenjene zveze, ki bo eden največjih zborov, kar se jih je vršilo v tem kraju.

Lokalne podružnice so izvolile zanjo nad tisoč delegatov, razun njih pa se je udeleži več kot tri tisoč drugih članov zveze.

Konvencija bo otvorjena s slovesno mašo v katedrali cerkvi sv. Jožefa, katere se udeleži delegacija v celoti. Po maši se udeleženci konvencije razvrste v parado. Zvečer bo banket. Glavna govornika na banketu bosta senator Shipstead in sodnik Martin Hughes.

Sedanji odborniki ameriške jugoslovanske zveze so, Jack Ambrozich, Eveleth, predsednik; Anton I. Lopp, Gilbert, podpredsednik; John Movern, Duluth, tajnik.

Ena najvažnejših stvari, ki jih bo imela konvencija, bo distribucija ameriške-slovenske knjižice in di-

skuzija o nji. Priredil jo je tajnik Movern in vsebuje v slovenskem in angleškem jeziku navodila za one, ki žele postati ameriški državljani."

Rojaki delavci — to je tista "napredna" zveza, ki ste jo pomagali ustanoviti! Napredna (?) konvencija bivše "napredne" zveze bo otvorjena s "slovesno sveto mašo", katere se udeleži na podlagi poročila, ki prihaja iz vrst odbora, delegacija v celoti. Ko pridejo iz cerkve, se udeleženci konvencije razvrste v parado. Zvečer bo banket, na katerem bo govoril senator Shipstead, ki najbrž "ne bo mogel priti"; ne gre mi v glavo, čemu toliko godlje!

Kje je program bivše "napredne" zveze? Poročilo, objavljeno v listih, je jasno. Najvažnejša točka na konvenciji bo "razprava in distribucija knjižice o ameriškem državljanstvu", kakršnih je že precej izšlo v našem jeziku. Knjižica ima tudi *oglas*, katere so enim, npr. *jednotam, zelo drago računali, prijateljem pa so jih dali cenejše.*

Ves namen te kričeje reklame je pokazati nepoučeni ameriški javnosti, da so ti in ti gospodje trgovci ter politiki kot je Mr. Movern (v Heraldju je označen pod imenom Moren) zelo priljubljeni ter vplivni, in da imajo za seboj močno organizacijo, *katera je v stanju dobiti celo na okrajno konvencijo nad štiri tisoč ljudi.*

Kar so slovenski delavci po range dosegli dobre, so dosegli pod vodstvom socialističnih agitatorjev. Ti so bili prvi, ki so nas navajali na državljanstvo, prvi ki so nas silili naj posežemo v samostojno politično akcijo, prvi, ki so nam pokazali, koliko lahko dosežemo zase, če hočemo delovati in nastopati skupno. Na našo nesrečo nam primanjkuje voditeljev, ki bi gledali za naše interese, ne pa za svoje, cerkvene in kompanijske. Marsikdo, ki nam je pred leti kazal prijazno lice, se nam je potem, ko si je v trgovini ali obrti opomogel, odtujil. Ni se odtujil narodu, ampak delavski stvari. Nekdanji "naprednjaki" so danes prominentni trgovci in poskušajo razširiti svoj vpliv na prejšnjem način. Le malo jih je med nami, ki so z nami. Tudi velika večina slovenskih rudarjev dela in misli v svoji nevednosti in zapeljanosti proti sebi. One pa, ki so bili z nami, smo pognali iz tega kraja.

Opazovalec.

PIKNIK "SAVE" IN SOC. KLUBA ŠT. 1 J.S.Z.

CHICAGO, ILL. — Odkar je postal Slov. pevski zbor "Sava" odsek soc. kluba št. 1 JSZ. je v njem v resnici mnogo življenja. "Sava" ima danes 35 pevcev in pevk; da je dober zbor, boste pritrčili, vsi tisti, ki ste posetili zadnja dva koncerta, odkar je Sava pridružena soc. klubu. Da je bil tolik uspeh, ki ga je "Sava" dosegla je zasluga pevcev in pevk, ter pevovodja Mr. Hessa, ki se v resnici trudi, da napravi iz "Save" najboljši slovenski pevski zbor v Ameriki. Zahvalimo se pa tudi slovenskemu občinstvu v Chicagu, ki je posetilo vsak Savin koncert tako v obilnem številu.

Prihodnji Savin koncert bo 27. novembra v dvorani S. N. P. J. Zbor se zanj že danes prav skrbno pripravlja in uverjeni smo, da bo ta koncert še boljši kot so bili dosedanji. Pesmi ki bodo na programu

prihodnjega jesenskega koncerta, so izbrane in teške skladbe, Toda pevci se pridno vežbajo za nastop že sedaj in za to je pričakovati, da jih bodo izvajali dovršeno.

Savin pevovodja je odšel za tri tedne na počitnice in zbor sedaj nima pevsških vaj; priredili pa bo v tem času piknik ali izlet, in sicer v nedeljo 7. avgusta pri somišljeniku John Stržinarju v Willow Spring-su. Sodeloval bo tudi soc. klub št. 1. Prostor John Stržinarja je kot nalašč za piknike. Lep in obsežen senčnat vrt — torej vsa udobnost za ljubitelje proste narave. Odbor za piknik, v katerem so Fr. Aleš, Fr. Omahen in Andrew Miško je pridno na delu, da bo preskrbel za posetnike izvrstno postrežbo in obilo zabave. Toraj pridite vsi!

To bo letos pavi piknik pri John Steržinarju, ker je bila do sedaj cesta radi popravila zaprta, odprta pa je sedaj za avtomobiliste kakor tudi električno železnico.

Kažipot: Vzemite Joliet karo in izstopite na *Red Gate Stop*. To postaja je že na Steržinarjevem prostoru in potem imate še par minut hoda, pa ste na njegovem vrtu. — *Savan*.

JOHN PUSH PREVZEL ZASTOPNIŠTVO "PROLETARCA".

ELY, MINN. — Ely je ena največjih slovenskih naselbin na železnem okrožju, Proletarec pa ima v nji — petnajst naročnikov; čitalnica dobiva en iztis, skupaj 16. Dokler je živel tu John Teran, ki je sedaj na farmi 6 milj iz mesta, je bilo število naročnikov precej višje. Dober zasopnik je bil tudi J. Kunstelj, ki pa je pod pritiskom razmer zastopništvo pustil.

"Razmere" so v tem mestu take, da se ljudje drug drugega boje. Bile bi veliko boljše, če bi drug drugemu pomagali in delali skupno. Veliko krivde za tako stanje odpade na župniku Mihelčiča, ki bi kot bivši rudar moral poznati trpljenje svojih rojakov ter delati njim v prilog, namesto da jih razdvaja, in da ustvarja med njimi sovraštvo ter neti neslogo. Mi mu nismo nasprotni kot duhovniku, in bi ga ne omenjali, če bi izvrševal svoje verske posle, kot človek pa bi delal za svoje ljudi. A ker v tem oziru ni mož na mestu, je čisto prav, da se ga kritizira. Na leci bi smel malo manj zabavljati in se več pečati s Kristovi-mi nauki.

Odločil se je tudi, da prepreči na pokopališču nagrobne govore za člani SNPJ. Prvi uspešen poskus je izvršil nedavno, ko je bila pokopana neka članica tukajšnjega ženskega društva SNPJ. Tajnica društva je dobila nalogo prečitati govor, a župnik ji ni pustil. Sledil je prepir, ki je bil v glavnih obrisih opisan v "Vščipcih" v predzadnji številki Proletarca.

Žensko društvo SNPJ. mu je poslalo \$10 "za cerkev"; tudi v obeh moških društvih ima vnete pristaše, posebno v društvu "Sokol". Napredni člani in članice naj se podvizajo, ako nočejo, da jim bo nekega mrzlega dne vodil župnik vsa tri društva in jim ukazoval, kaj smejo in kaj ne smejo.

Omenil sem, da je naselbina Ely bila dosedaj že dalj časa praktično brez zastopnika "Proletarca". John Teran je storil kolikor je mogel, a vsled oddaljenosti ni mogel več. Prvega maja so imeli somišljeniki sestanek na farmi rojaka Črčka, in ob tej priliki so se spomnili tudi Proletarca in zbrali zanj večjo vsoto, s kakšnimi aktivnostimi pa se tu ne moremo hvaliti. Ker je za tako naselbino potrebno, da je v nji list kot

je Proletarec kolikor mogoče razširjen, in ker se te resnice zavedajo vsi tukajšnji somišljeniki, je prevzel zastopništvo John Push, ki je tukaj krojaški mojster. V naših vrtač je že 23 let, torej *old timer*. Pri agitaciji bo sodeloval tudi John Teran kolikor mu bodo okolščine dopuščale. Naj še omenim, da bomo imeli v Proletarcu v bodoče iz te naselbine pogostejša poročila kot dosedaj. — X.

UREDNIK "PROLETARCA" V MINNESOTI.

ELY, MINN.—Tu se mudi na obisku Frank Zaitz, urednik Proletarca. Stanuje pri Fr. Jenkotu, kjer opravljata tudi del uredniških poslov. Obiskal je, kolikor mu dopušča čas, razne rojake na Elyju in odbor-nike društev SNPJ. Bil je tudi v glavnem uradu J. S. K. J. za časa ko so se nahajali tu njeni gl. odborniki na julijski seji in reviziji.

V nedeljo se je vršil v Slovenskem domu shod, ki so ga aranžirali člani SNPJ. Več o njemu bo poročano v prihodnji številki. Fr. Zaitz je bival pred 15. leti na Elyju, kjer je delal v rudnikih, zato ima tu mnogo znancev in prijateljev. — *Poročevalec*.

SACCO-VANZETTIVJEV PROTESTNI SHOD V MILWAUKEE.

MILWAUKEE, WIS. — Protestni shod v prid Sacco-Vanzettiju sklicujejo razna društva, klubi ter strokovne organizacije v soboto dne 6. avg. ob pol treh popoldne. Vršil se bo na Oneida in Jefferson St. (pri sodnijski palači). Nastopijo razni govorniki. Po govorniškem programu bo pohod po mestu.

Rojaki, vdeležite se tega shoda v obilnem številu. Protestirajmo proti razredni justici ter zahtevamo nepristransko obravnavo za nedolžne žrtve in njihovo osvoboditev. Sedem dolgih let že trpita v zaporu za zločin katerega nista izvršila. Pokažimo našo solidarnost z obojenimi žrtvami in pohitimo vsi na to protestno manifestacijo. — *Fr. Perko*.

SKUPEN IZLET ČIKAŠKIH DRUŠTEV S. N. P. J. VELIK USPEH.

CHICAGO, ILL. — Izlet, katerega so priredila čikaška društva za člane mladinskega oddelka kot sploh za mladino je bil precej lep vspeh. Izleta se je udeležilo nad 1500 oseb — odraslenih in otrok. Prihajali so v okrajni gozd, ki se nahaja nekako 16 milj zapadno od mesta s osebnimi avtomobili, z vlaki, ki so imeli posebne vozove edino v ta namen in tudi z tovrstnim avtomobilom.

Največ zabave so imeli otroci, ko so bile razne tekme, menda 18 po številu, in ki so bile samo za otroke od 6 do 16 leta, obojega spola. Zelo napeto so čakali tudi izida tekme, li ima društvo Pioneer najboljše žogoigralce ali društvo Stalwarts. Izid je pa pokazal, da se morajo Pijonirji še precej učiti igrati odbivalno žogo, ker zmagovalci so bili Stalwarts.

Stari smo pa gledali, kako se mladina zabava, obujali spomine, ko smo še sami letali sem in tja in pasli svinjko ali pa "zbijali klin", in drugo podobne igre. Zbrala se je tu ena gruča in se pogovarjali, tam je bila druga gruča, ki so balincali, par korakov stran so pa metali podkve. Vsi smo pa v duhu peli ono pesem, "Za kapljo vinca rujnega, bi življenje svoje dal", nekateri so se pa še na tihem pridušali in preklinjali prohibicijo, ker ni bilo nobene "prave pijače". Kajti ta izlet ali piknik je bil prvi v zgodovini naseljencev v Chicagu, da ni bilo na oficijelnem programu no-

bene opojne pijače; umrl pa le ni nihče, če je tudi ni bilo, in odhajali smo veseli in zdravi ter "trdni v kolenih" in vse ceste in pota so bile dovolj široke.

V splošnem je bilo pa dovolj zabave za vse; le škoda, da so se "Čmrlji spuntali zadnjo minuto in se poskrili, da ni bilo nobenega na spregled, akoravno so obljubili, da bodo prišli na ta izlet "brenčati". Upati je, da bodo društva priredila še več takih izletov; in pozabiti pa ne smejo, da bi starejši ali odrasli tudi radi imeli kake tekme, kot navadno prireajo na takih izletih. — —n—

Agitatorji na delu.

Naročnin so poslali (izven kontesta).

Anton Jankovich, Cleveland, O.	7
K. Erznožnik, Red Lodge, Mont.	4
John Fradel, Latrobe, Pa.	2
Anton Zakrajšek, Buffalo, N. Y.	2
Paul Slabe, West Park, O.	2
Frank Kovach, Blaine, O.	2
Frank Modic, Warren, O.	1
Jacob Bergant, Lisbon, O.	1
John Jankovich, Barberton, O.	1
Tony Zupančič, Point Marion, Pa.	1
Thrassi Otonichar, Butte, Mont.	1
Frank Nagode, Sheboygan, Wis.	1
Martin Krasovetz, Seonor, Pa.	1
Vinc. Verhovnik, Universal, Ind.	1
J. Vogrin, Scranton, Pa.	1

Resnim in pametnim za smeh in kratek čas.

Pozdravljen, "Gladiator"!

*"Trum, trum, trum-trum-trum!
Slovenski Gladiator gre v boj!
Trum, trum, trum-trum-trum!"*

*"Trum, trum, trum-trum-trum!
V boj za poštenost in iskrenost!
Trum, trum, trum-trum-trum!"*

*"Trum, trum, trum-trum-trum!
Za pravo bratstvo in ljubezen!
Trum, trum, trum-trum-trum!"*

Sakrabort, to je pesem! "Naprej zastave slave" je ničla v primeri s "trum, trum, trum-trum-trum". Zložila sta jo milwauški Frank X. Veranich in sheboyganski trum-trum-trum župnik James Cherne.

"Trum-trum-trum" je himna novega slovenskega lista, ki so ga krstili z vinom in žganjem ter mu dali v trum-trum-trum navdušenju ime "Slovenski Gladiator". Objavljena je na prvi strani novega lista, ki naznanja, da bo izhajal mesečno, da je njegov upravnik Frank X. Veranich in njegov urednik Rev. James Cherne.

"Novi list 'Slovenski Gladiator' se bo neustrašeno boril za resnico in pravico članstva vseh slovenskih podpornih organizacij . . ."

To je eno njegovo naznanilo.

Napoveduje boj vsem . . . "samodržcem, ki kontrolirajo glavne urade in izkoriščajo članstvo v svoje osebne namene . . ."

Prva številka se peča največ z aferami v Kranjsko slovenski katoliški jednoti, katera je po pittsburski konvenciji polna raznovrstnega trum-trum-trum. "Rev." Černe, bivši "editorial writer" frančiškanskega dnevnika, je tiste dneve neusmiljeno vihtel "uma svitli meč" za "sveto vero" ter tako v vsakem članku odsekal vseh sedmero glav socialističnemu zmaju. Ko ga je tako vsega razsekal, rep pa mu razžagal, se je lotil poglavja o komišnu. Stvar pa je taka: Slovenske, kakor druge podporne organizacije, imajo razne fondе. Da jim donašajo obresti, jih nalagajo v razna podvzeta, največ v takozvane municipalne in podobne bonde. Kjer se kupčuje, tam je naravno tudi komišen, če ne za drugega, pa za agenta. Nekateri agentje imajo navado, da dajejo "tringelt" odbornikom, ki kupujejo od njih bonde. Če zasluži agent npr. nekaj tisočakov letno, se mu izplača dati enega tistim odbornikom ali odborniku, ki odločuje v njegov prid. To so "privatne" zadeve prizadetih in jih drže zase. Nekaj drugega je, če ti odborniki v lakomnosti za komišnom kupujejo take bonde, ki so riskirani, ki so v nesoglasju z interesi organizacije, in ki jih plačajo dražje kot pa je zanje tržna cena.

Predno je sheboyganski fajmošter zapisal črko o komišnu in investicijah imovine slovenskih podpornih organizacij, je Proletarec poročal, da se v največji slovenski katoliški podporni organizaciji ni gledalo vselej na njene interese, ampak na privatne. Marsikak njen glavni odbornik — bivši in sedanji — ve, da bi bila jednota na boljsem za tisoče članov in tisoče dolarjev, če ne bi bilo v nji toliko trum-trum-trum karakterjev in več poštenjakov. Ni zadosti, da je človek "katoličan", da hodi k maši in k izpovedi, in da udriha po socialistih. Potrebno je, da je pošten, da mu je njegov bližnji res brat. Trum-trum-trum katoličanstvo in "svobodomiselstvo" med ameriškimi Slovenci pa je vse preveč gledalo in še gleda na svoj žep, in se tolaži z rekom, da bi drugi tudi "tako delali".

Rev. Černe je svoje članke o komišnu naperil proti SNPJ., obstali pa so na njegovi jednoti. Tam je sedaj toliko boja, da ga niti pogrebnik ne more pokopati. Mike Cegare je odklonil priobčevati članke sheboyganskega fajmoštra, in tudi Kazimirjev Jerič jih je moral odkloniti. Porka duš, kaj sedaj, je zaklel Černe, pa sta ga z Veraničem nekaj spila, se napila in sta si domišljevala, da sta gladijatorja. Ustanovila sta list, in tako je prišel na svetlo trum-trum-trum.

Me zelo veseli, da je prišlo vsled komišna pri KSKJ, toliko umazanega na dan, in prišlo bo še več, toda ne od urednika lista trum-trum-trum, kajti za poštenje in pravico se morejo boriti samo pošteni, značajni ljudje. On pa je hud edino zato, ker ni zraven, kjer se dobi "komišen".

Še par besed o upravniku lista trum-trum-trum. France Veranič je bil že vse sorte v svojem življenju. Lotil se je marsičesa, da bi se prikopal do premoženja, a posebne sreče ni imel. Najboljše je napravil s "Slovenijo", katero je prodal Ziničevim hrvatskim komunistom za tri tisočake in se potem odpeljal v stari kraj, tam pa je iskal "Delavski Sloveniji" novega komunističnega urednika. Ko je svoj list prodal, se je predstavil slovenski javnosti za napol komunist. Danes ga vidite v družbi s fajmoštrom Černetom.

Samo to še rečem, da ne bo na svetu ne poštenja, ne značajev, in ne pravice če bi se za take stvari borili ljudje kot sta urednik in upravnik lista trum-trum-trum. — K. T.

RAČUN RAZPEČANIH ZNAMK J. S. Z.

za mesec junij 1927.

Kampanja za razširjenje "Proletarca".

I. KVOTNI OKRAJ.

Cleveland, Collinwood in okolica, vključivi Newburg in West Park. Kvota: 500 naročnin.

	Število poslanih naročnin	Celoletne naročnine
Klub št. 27, JSZ., Cleveland	51	40
Klub št. 49, JSZ., Collinwood	52	40
Skupaj	103	80

Manjka do kvote 420 naročnin.

II. KVOTNI OKRAJ.

Pennsylvania (vse naselbine). Kvota 350 naročnin.

Anton Zornik, Herminie	26	19 ½
Klub št. 118, Canonsburg	22	21
Joseph Pompe, Burgettstown	10	9
Anton Maslo, Greensboro	9	5 ½
Tony Stražišar, Windber, Pa.	9	5
John Langerhole, West Newton	4	4
John Rednak, No. Braddock	8	4
Geo Smrekar, Aliquippa	4	3 ½
John Lamuth, Muse	5	3
L. Zgonik, Avella, Pa.	2	2
John Ban, Pittsburgh	2	1 ½
Frank Bregar, Avella	2	2
Skupaj II. kvotni okraj	103	80

še manjka do kvota 270.

III. KVOTNI OKRAJ.

Chicago in okolica. Kvota 200 naročnin.

Klub št. 1 JSZ. Chicago	101	78
John R. Sprohar, Cicero	8	8
Skupaj	109	86

še manjka do kvote 114 naročnin.

IV. KVOTNI OKRAJ.

Detroit in okolica. Kvota 150 naročnin.

John Lamuth, Flint	7	7
John Vitez, Detroit	7	7
Rudolph Potochnik, Detroit	2	2
Jos. Klarich, Detroit, Mich.	1	1
Skupaj	17	17

še manjka do kvote 133 naročnin.

V. KVOTNI OKRAJ.

Milwaukee, West Allis, Kenosha, Racine in okolica. Kvota 150 naročnin.

Joseph Radelj, West Allis	35	29 ½
A. Susnik, Milwaukee	4	3
Fr. Perko, Milwaukee, Wis.	3	3
Skupaj	42	35 ½

še manjka do kvote 114 ½ naročnin.

VI. KVOTNI OKRAJ.

Zapadne države. Kvota 100 naročnin.

Klub št. 15, Sublet, Wyo.	14	14
Frank Boltezar, Pueblo, Colo.	7	6 ½
John M. Stonich, Pueblo, Colo.	2	2
Skupaj	23	22 ½

še manjka do kvote 77 ½ naročnin.

DRŽAVA IN MESTO	Redne znamke	Dualne znamke	Izj. znamke	Prejemki	Clav. stan- nu str.	Drž. in okr. org.	Konv. fond J. S. Z.
ILLINOIS:							
Waukegan	18	4		\$ 6.80			\$ 2.20
Springfield	6	4		3.20			1.00
Nokomis	7	13		6.65			2.00
Viriden	4			1.20			.40
Gillespie	3	6		3.00			.90
Chicago (1)	100	20		37.00	\$13.87 ½	\$13.87 ½	12.00
INDIANA:							
Clinton	4	6		3.30	.75	.75	1.00
KANSAS:							
Gross	2	2	10	1.30			.40
Arma			12				
Cockerill			10				
Edison			16		.30	.30	.40
MICHIGAN:							
Detroit	30	20		16.00	3.75	3.75	5.00
MINNESOTA:							
M. at L.		6		2.10	.45	.45	.60
OHIO:							
Blaine	1		28	.30			.10
Neffs		8		2.80			.80
Maynard			21				
Piney Fork			30				
Barberton	20	20		13.00			4.00
Power Point	1	4		1.70			.50
Collinwood	25	10		11.00			3.50
Glencoe	10	4		4.40			1.40
Warren	8	6		4.50			1.40
West Park	11	1		3.65	9.67 ½	9.67 ½	1.20
PENNA:							
Grays Landing	13			3.90			1.30
Moon Run	7		13	2.10			.70
Sygan	15			4.50			1.50
Herminie	5	1		1.85			.60
Latrobe	3	11		4.75			1.40
Luzerne	15	6		6.60			2.10
Conemaugh	28	9		11.00			3.70
Forest City	2	2		1.30			.40
Krayn	10	2		3.70			1.20
Lloydell	15	4		5.90			2.30
Canonsburg	13			3.90	12.07 ½	12.07 ½	1.30
WISCONSIN:							
Sheboygan	20	20	20	13.00			4.00
Milwaukee	40			12.00	6.00	6.00	4.00
WYOMING:							
Sublet	14	7		6.65	1.57 ½	1.57 ½	2.10
Skupaj	450	196	160	\$203.60	\$48.45	\$48.45	\$65.00

	Redne	Dualne	Izjemne
Znamk na roki 1. junija	81	125	17
Prejeli od stranke	400	100	400
Skupaj	481	225	417
Razpečanih tekom meseca	450	196	160
Na roki 30. junija 1927	31	29	257

TAJNIŠTVO J. S. Z.

DR. ANDREW FURLAN

naznanja Slovencem in Hrvatom, da je opremil

zobozdravniški urad na 3341 W. 26th St., Chicago, Ill.

kjer bo praktical splošno zobozdravništvo.

Telefon; Crawford 2893.

VII. KVOTNI OKRAJ.

Južni in centralni Illinois. Indiana. Kvota 100 naročnin.

Christina Omahne, Clinton, Ind.	6	6
Klub št. 47, Springfield, Ill.	4	4
John Goršek, Springfield, Ill.	1	½
Skupaj	11	10 ½

Še manjka do kvote 89 ½ naročnin.

VIII. KVOTNI OKRAJ.

Vzhodni Ohio, N. Y. in W. Va., Barberton, O., Girard, Warren, Lorain in drugi kraji v okrožju teh naselbin.

Kvota 100 naročnin.

Fr. Petavs, Little Falls, ...	7	5
J. Jankovich, Barberton, O.	3	2 ½
Fr. Gregorin, Little Falls, ...	9	7 ½
John Tancek, Girard, O.	10	8
John Kosin, Girard, O.	20	20
Skupaj	49	43 ½

Še manjka do kvote 56 ½ naročnin.

IX. KVOTNI OKRAJ.

Waukegan in North Chicago, Ill. Kvota 70 naročnin.

Klub št. 45, Waukegan, Ill.	16	14
Skupaj	16	14

Še manjka do kvote 56.

X. KVOTNI OKRAJ.

Vse naselbine v Kansasu. Kvota 60 naročnin.

Martin Gorenc, Arma, Kans.	11	9
Skupaj	11	9

Še manjka do kvota 51 naročnin.

XI. KVOTNI OKRAJ.

Vse naselbine v Minnesoti. Kvota 60 naročnin.

Jos. Sterle, Chisholm	3	3
Max Martz, Buhl, Minn.	2	1
Jacob Selnikar, Eveleth, Minn.	2	2
Skupaj	7	6

Še manjka do kvote 54 naročnin.

XII. KVOTNI OKRAJ.

Sheboygan, Wis., in okolica. Kvota 60 naročnin.

Anton Debevc, Sheboygan	5	4 ½
Joseph Krausz, Sheboygan	10	10
Jacob Rupnik, Sheboygan, Wis.	7	7
Skupaj	22	21 ½

Še manjka do kvote 38 ½ naročnin.

Skupaj vseh naročnin dosedaj. 513

Še manjka do kvote 1574 ½ naročnin.

Clani klubov ki so se udeležili kampanje v celoti, dobili naročnin.

KLUB ŠT. 1.

A. F. Žagar	39	33
Fr. Udovich	16	13 ½
Chas. Pogorelec.	12	10 ½
John Olip	5	2 ½
Mike Svigel	3	3
D. J. Lotrich	3	3
Frank Smith	2	2
Fr. S. Tauchar	2	2
Fr. Zaitz	3	2 ½
Vinko Ločniškar	2	1 ½
Fr. Omahen	1	1

KLUB ŠT. 27.

John Krebelj	38	29 ½
Louis Zorko	5	4 ½
Tony Kukovatz	3	2
Frank Mikše	2	2
Ernest Bajec	2	2
Louis Krašna	1	½

KLUB ŠT. 49.

Lawrence Selak.	42	34 ½
John Bozich	9	6 ½

KLUB ŠT. 45.

John Malovasich	9	8 ½
Martin Judnich	6	5
Frances Zakovšek	1	1

KLUB ŠT. 118.

Marko Tekavec	9	9
John Chesnik	7	6
John Jereb	4	4

KLUB ŠT. 47.

Joseph Ovca	4	4
John Goršek	1	½

PREČITAJTE!

Na tretji strani platnic je oglas za dve novi angleški knjigi, ki smo jih pred par tedni prejeli; Upton Sinclairjeva novela "OIL" ter knjiga "American Communism", spisal James Oneal.

Vsakdo, ki je več angleščine bi si moral naročiti in čitati te dve knjigi. Prva omenjenih je bila v Bostonu zaplenjena. Tamkajšnji cenzor je dejal, da je knjiga nemoralna in destruktivna; v resnici je pa v nji le popolna slika korupcije ameriških oljnih magnatov. Knjiga ni samo poučna, ampak tudi zelo privlačno za vsakega čitatelja. Še posebno jo priporočamo odrasčeni mladini. Naročite obedve! Prvo lahko dobite popolnoma zastonj. Kako, je razvidno iz oglasa na drugem mestu.

Pevski Zbor "Sava" Odsek Soc. Kluba št. 1. J.S.Z.
priredi v nedeljo 7. avgusta, 1927

PIKNIK

na John Steržinajevem vrtu
WILLOW SPRINGS, ILL.

Vabi se vse slovensko občinstvo iz Chicaga in okolice, da se piknika udeleži v velikem številu. Preskrbljeno bo za raznovrstno zabavo, kakor tudi dobro postrežbo. Ne pozabite 7. avgusta!

Vzmite Joliet karo do Red Gate Stop in potom peš par minut ob železnici in boste na prostoru

Francoska socialistična stranka.

V času razkolov je padla socialistična stranka Francije na 30,000 članov. Sedaj jih ima sto deset tisoč. Ima v parlamentu 97 poslancev, 14 senatorjev, osem sto dvaintrideset županov in 10,167 občinskih odbornikov.

To je stranka, ki ima v sebi organizirano moč. Njen vpliv sega po vsem svetu.

Razporoke naglo naraščajo.

Čim bolj se svet stara, manj je "družinske sreče", ako so sodišča, ki obravnavajo tožbe za ločitev zakona, kakšno merilo. Tudi cerkvene poroke, pa če so še tako "žegnane", več ne drže. Samo ljubezen je še tista sila, ki drži zakonce skupaj. Kjer ni te, tam je tepež, nezvestoba in podobni prestopki. Seveda ni razporoke v vsakem slučaju, kajti mnogi žive rajše skupaj, neglede kako jih okolščine vlečejo narazen, kot pa da bi razdrli "sveti zakon", ki jim je v tem slučaju maska, s katero hinavski svet zakriva svoje "grehe".

Ni vsaka razporoka delo razuma. Večina porok je po zatrdilu sodnikov sklenjenih v naglici. Fant se zaljubi, dekle mu vrne, pa gresta po "licenco". Poroka je sklenjena še predno sta se dodobra spoznala. Ljubezen, ki sta jo naslonila vso na spolne strasti, je

odločila. Po nekaj mesecih pride streznenje, velikokrat še prej, drug drugega začneta ogledovati, in eden ali drugi najde na njemu ali na nji kaj takega, kar odbija.

L. 1924 so čikaški sodniki obravnavali 6730 tožb za razporoke, l. 1925 jih je bilo že 8475, leto pozneje pa 9250. V drugih krajih je povprečna mera približno enaka, in iz tega je razvidno, da so zakoni, ki jih "zaveže Bog", čezdalje redkejši.

Če bi imeli manj kritikov in več delavcev.

Če bi imeli ameriški Slovenci (in kar se tega tiče, vsak drug narod) stotino toliko delavcev za napredek kot imajo kritikov, pa bi beležili na polju napredka veliko več kakor sedaj. Skoro vsakdo je kritik, in polovico teh jih kritizira tako tjavendan, da ni za nikamor.

Marsikaj se napravi le za oko; ampak zidovi so zaletava vanje.

Frank Mivšek COAL, COKE AND
WOOD. GRAVEL.
Waukegan, Ill. Phone 2726

Pristopajte k
SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI.
Naročite si dnevnik
"PROSVETA".
Liat stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50.
Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ic) je treba
za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:
2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

BARETINCIC & HAKY
POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

**CAP'S RESTAVRACIJA
IN KAVARNA**

L. CAP, lastnik

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Phone Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila.
Cene zmerne. Postrežba točna.

VAM SE BO IZPLAČALO!

Ako hočete imeti čevlje popravljene lično, trpežno, ter po zmerni ceni, jih prinesite k meni v popravilo. Delo jamčeno. — Se priporočam rojakom.

FRANK DACAR,
5906 St. Clair Ave., CLEVELAND, O.

ANTON ZORNIK
HERMINIE, PA.

Trgovina z mešanim blagom.
Peči in pralni stroji naša posebnost.
Tel. Irwin 2102—R 2.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK
ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad, 3724 West 26th Street
Stan 2316 So. Millard Ave., Chicago, Ill.
Tel. na domu Lawndale 6707, v uradu Crawford 2212-2213
Uradne ure: Od 2 do 4 pop., in od 6 do 8 zvečer.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih za stav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriškanskih po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.

Norčevanje iz organizacije.

Ko so se organizirali vaudevillski igralci, je bilo v časopisju mnogo šuma, zgražanja in norčevanja — češ — igralci so degradirali svoj poklic na stopnjo zidarjev, maltarjev in čevljarjev! Kaj še vse pride!

Igralci pa so vzlic "zgražanju" od strani njim nasprotnih interesov ostali v svoji uniji, jo pridružili A. D. F., in si zelo izboljšali svoj položaj. Spoznali so moč organizacije. In izprevideli so, da če je organizacija dobra za lastnike gledališč, mora biti pač dobra tudi za igralce.

Nedavno je prišla v liste vest, da so velike filmske korporacije v Los Angelesu sklenile znižati plače filmskim delavcem. Edino nepravilno so jim delale "zvezde", kajti te imajo pogodbe in ob enem so "magnet", ki publiko priteguje na kino-predstave.

Igralci, ki ne spadajo med zvezde, pa so v tistih dneh spoznali, da nimajo nikogar ki bi branil njihove interese. Nekateri med njimi so se spomnili "belih podgan" (vaudevillskih igralcev) in jim sledili v — unijo.

Kakor takrat, se je dobro časopisje zgražalo tudi ob tej priliki, in mnogi so priobčili karikature, s katerimi se posmehujejo uniji filmskih igralcev. Ali igralci, kar je pametnih, pravijo: Če je organizacija dobra za gospodarje, bo dobra tudi za nas.

Unije te vrste sicer nimajo drugega cilja kakor varovati interese članov ter jim, če in kadar mogoče, izvojevati večje plače. Bilo bi sicer boljše za splošnost, če bi bile etično višje kot so, če bi imele v sebi tudi nekoliko socialističnega duha, toda kar še niso, lahko postanejo. Najvažnejši je največkrat prvi korak. Prvi v tem slučaju je organizacija. Drugi bodo sledili.

Naročajte knjige iz "Proletarčeve" založbe.

IZOBRAŽEVALNA AKCIJA J. S. Z.

V fond "izobraževalne akcije JSZ." so vplačala društva, socialistični klubi v mesecu juniju kot sledi:

Štev. društva in kraj.	Vaota.
214, SNPJ., Mullan, Idaho	\$ 1.86
47, SNPJ., Springfield, Ill.	1.00
74, SNPJ., Virden, Ill.	1.00
10, SNPJ., Rock Springs, Wyo.	1.50
50, SNPJ., Clinton, Ind.	2.00
209, SNPJ., Nokomis, Ill.	4.00
477, SNPJ., Cleveland, O.	3.00
88, SNPJ., Moon Run, Pa.	6.00
177, SNPJ., Reliance, Wyo.	3.00
5, SNPJ., Cleveland, O.	12.00
245, SNPJ., Lawrence, Pa.	1.50
559, SNPJ., Chicago, Ill.	2.00
333, SNPJ., Blaine, O.	1.00
86, SNPJ., Chicago, Ill.	2.00
8, SNPJ., Chicago, Ill.	12.00
122, SNPJ., Aliquippa, Pa.	2.00
126, SNPJ., Cleveland, O.	2.00
425, SNPJ., Triadelphia, W. Va.	3.00
36, SNPJ., Willock, Pa.	4.50
297, SNPJ., Raton, N. Mex.	6.00
Dram. dr. "Anton Verovšek", Collinwood, O.	2.00

Klubi J. S. Z.

17, Grays Landing, Pa.	1.00
47, Springfield, Ill.	1.00
69, Herminie, Pa.	1.00
178, Latrobe, Pa.	1.00
1, Chicago, Ill.	2.50
41, Clinton, Ind.	2.00

Skupaj \$81.86

TAJNISTVO J. S. Z.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje kluba št. 27 JSZ. se vrše vsako drugo nedeljo dopolne v klubovih prostorih v Slov. narod. domu. Sodrugi, prihajajte redno na seje in pridobivajte klubu novih članov, da bo mogel napraviti čim več na polju socialistične vzgoje in v borbi za naša prava.

Z VSAKIM LETOM

raste naša dolžnost in odgovornost napram velikemu številu onih, kateri stopnjema vlagajo svoje prihranke v hipoteke (mortgage) in bonde, katere mi prodajamo.

To velja posebno v današnjih časih, ko morajo biti imetja oprezno in razumno ocenjena, kar je mogoče le z večletno prakso, brez katere ocenitve ne bi mnogo veljale.

Posamezni vlagatelj nima tehkušenj, v katere se mi že 40 let posebno poglabljamo.

Kaspar American State Bank
1900 Blue Island Avenue, Chicago, Ill.

Denarne pošiljatve v Jugoslavijo po zelo zmernih cenah.

ZAUPAJTE SVOJE POSLOVANJE NAŠIM DOLGOLETNIM SKUŠNJAM.